

SAKSFRAMLEGG

Veipakke Hallingdal - bompenger Sokna - Ørgenvika

Utvalgssak	Utvalg	Møtedato
	Formannskapet	28.11.2024
	Kommunestyre	12.12.2024

Kommunedirektørens innstilling:

Kommunedirektøren anbefaler formannskapet å gi følgende innstilling til kommunestyret:

- Bompengeinnkrevingen på rv. 7 Sokna-Ørgenvika skal avvikles allerede 28. februar 2025, mer enn fire år tidligere enn opprinnelig planlagt. Krødsherad kommunestyre ber Samferdselsdepartementet om å åpne for at bompengeinnkrevingen i dagens bomstasjon for prosjektet rv. 7 Sokna – Ørgenvika videreføres fram til juni 2029, som opprinnelig planlagt i bompengeproposisjonen for rv. 7 Sokna – Ørgenvika (Prop. 157 S (2009-2010)) og innstillingen fra Stortingets transport- og kommunikasjonskomite (Innst. 23 S (2010-2011)). Dette innebærer til sammen 15 år med innkreving av bompenger i bomstasjonen ved Brekkebygda i Ringerike kommune.
- Inntektene fra videreføringen av innkrevingen skal gå til å framskynde utbedringene av rv. 7 gjennom Hallingdal og forberedelser til anleggsstart for prosjektet rv. 7 Ørgenvika – Kittilsvik. Eventuelle resterende bompengemidler vil gå til finansiering av tiltak i en framtidig Veipakke Hallingdal.
- Det legges ikke opp til låneopptak i den videreførte innkrevsperioden. Utbedringene er forutsatt finansiert med løpende bompengeinntekter.
- Dagens takstnivå og rammene for fastsatt gjennomsnittstakst i bomstasjonen er forutsatt videreført med noen justeringer.
Grunntakstene i 2024 før rabatt er følgende:
 - Takstgruppe 1 (kjøretøy med tillatt totalvekt til og med 3 500 kg, samt alle kjøretøy uavhengig av vekt i kjøretøykategori M1: 86 kr.
 - Takstgruppe 2 (kjøretøy med tillatt totalvekt over 3 500 kg, med unntak av kjøretøy som er registrert i kjøretøykategori M1: 175 kr.Kjøretøy i takstgruppe 1 med gyldig brukeravtale og brikke, får 20 pst. rabatt på grunntakst.
- Det gjennomføres følgende justeringer i takstopplegget:
 - Det innføres betaling for nullutslippskjøretøy i takstgruppe 1 på 50 pst. av grunntakst, etter fratrullet brikkerabatt.
 - Varebiler med nullutslipp og nullutslippskjøretøy i takstgruppe 2 skal fortsatt ha fritak for betaling av bompenger.
 - Kjøretøy i takstgruppe 2 med gass som drivstoff vil få fritak for betaling av bompenger. Fritaksordninger for øvrig forutsettes å følge nasjonale takstretningslinjer.

6. Bompengeselskapet får fullmakt til å prisjustere grunntakstene i samsvar med konsumprisindeksen uten ny lokalpolitisk behandling. Dersom det blir behov for å justere grunntakstene utover dette, kreves lokalpolitisk tilslutning.

Begrunnelse

Det anses som viktig å få fart på samferdselprosjektene oppover Hallingdal, og en forlengelse av perioden med bomavgift i Brekkebygda vil i svært liten grad påvirke innbyggerne i Krødsherad.

Saksopplysninger:

Formål med saken

Generelt er veistandarden på rv. 7 gjennom Hallingdal vesentlig lavere enn det veiens funksjon og trafikkbelastning tilsier. Dette gir seg blant annet utslag i dårligere framkommelighet, regularitet og trafikk sikkerhet enn ønskelig. Det er også manglende tilbud til gående og syklende. For å sikre god framkommelighet og trafikk sikkerhet på rv. 7, trengs det utbedring og omlegging i ulikt omfang. Formålet med saken er å framskynde utbedringene av rv. 7 gjennom Hallingdal ved bruk av bompengeinntektene fra resterende innkrevingsstid i dagens bomstasjon for rv. 7 Sokna-Ørgenvika. Dette gjøres i påvente av utredningen av en veipakke for Hallingdal. Det foreligger lokalpolitiske prinsippvedtak om delvis bompengefinansiering av en slik veipakke. Strekningen Ørgenvika – Flå er prioritert som utbedringsstrekning i Nasjonal transportplan (NTP) 2025-2036. Det samme er strekningen Svenkerud – Bu. Det er videre aktuelt å se dette i sammenheng med utbyggingsprosjektet rv. 7 Ørgenvika–Kittilsvik, som ligger i Statens vegvesens planportefølje og som er prioritert for gjennomføring i planens første seksårsperiode, forutsatt tilslutning til delvis bompengefinansiering.

I NTP 2025-2036 åpner regjeringen for at transportvirksomhetene kan vurdere hvordan bompengene på lengre utbedringsstrekninger kan brukes mer effektivt i kombinasjon av forskudds-, parallell- og etterskuddsinnkreving, dersom det framstår som hensiktsmessig og løsningene er i tråd med nytteprinsippet. Statens vegvesen vurderer at rv. 7 gjennom Hallingdal vurderes å være en aktuell strekning som pilotprosjekt foren slik løsning. Statens vegvesen arbeider med hvordan rv. 7 gjennom Hallingdal skal utbedres og finansieres innenfor rammene som er gitt i NTP 2025-2036. I løpet av den videreførte innkrevingsperioden tar Statens vegvesen sikte på å komme tilbake til berørte kommuner og Buskerud fylkeskommune med et detaljert opplegg for gjennomføring og finansiering av Veipakke Hallingdal. Dette innebærer at innkrevingen vil pågå parallelt med at det arbeides med en ny bompengesak til Stortinget.

Prosjektet rv. 7 Sokna – Ørgenvika ble åpnet for trafikk i slutten av juni 2014. Prosjektet er delvis bompengefinansiert, og det ble lagt opp til 15 års bompengeperiode som er i tråd med hovedregelen i retningslinjene for bompengeprojekter. Nedbetalingen skjer raskere enn opprinnelig lagt til grunn, og bompengelånet vil snart være nedbetalt slik at innkrevingen skal avsluttes allerede 28. februar 2025. Dette vil innebære noe under av 11 år med innkreving.

Kommunedirektøren foreslår at kommunestyret ber Samferdselsdepartementet om å åpne for å videreføre innkrevingen i dagens bomstasjon i Brekkebygda i Ringerike kommune i om lag fire år slik det blir til sammen 15 år med innkreving. Kommunedirektøren understreker at videreføringen av innkrevingen er basert på et lokalpolitisk initiativ. Det er foreløpig anslått at den videreførte bompengeneinnkrevingen kan gi totalt i størrelsesorden 400 -500 mill. kr i økte bompengeneinntekter. Inntektene fra videreføringen av innkrevingen skal gå til utbedringer av strekninger på rv. 7 mellom Kittilsvik og Gol og til forberedelser til anleggsstart for prosjektet rv. 7 Ørgenvika – Kittilsvik.

Forlengelse av dagens innkreving har vært diskutert i Regionrådet for Hallingdalsregionen og tatt opp med Krødsherad og Ringerike kommuner. Saken legges fram med felles forslag til saksgrunnlag og vedtak i kommunestyrene. I utgangspunktet legges det opp til at dagens takstopplegg videreføres, men med noen justeringer:

- Tidligere var alle nullutslippskjøretøyer fritatt for betaling av bompenger. Etter hvert som antallet nullutslippskjøretøy har økt kraftig og dette har gått ut over bompengeselskapenes inntekter, er det blitt innført betaling for disse kjøretøyene. I nye bompengeprojekter ble det først innført 50 pst. betaling for nullutslippskjøretøyer i takstgruppe 1 etter brikkerabatt. Takstgruppe 1 omfatter i hovedsak kjøretøyer under 3 500 kg. Senere er det blitt innført 70 pst. betaling for denne takstgruppen. For prosjektet rv. 7 Sokna – Ørgenvika er det ikke innført betaling av bompenger for nullutslippskjøretøyer siden det har vært så kort tid igjen til prosjektet er nedbetalt. For videreføringen foreslås det å innføre 50 pst. betaling for kjøretøyer i takstgruppe 1. I et senere vedtak om en veipakke for Hallingdal må det vurderes å innføres 70 pst. betaling for nullutslipp for å sikre finansiering av prosjektene/tiltakene.
- I slutten av 2023 innførte Samferdselsdepartementet mulighet for lokale myndigheter til å innføre en ordning der varebiler med nullutslipp i takstgruppe 1 får 100 pst. rabatt. Det samme gjelder kjøretøy i takstgruppe 2 med gass som drivstoff. Dette fordi det fortsatt er behov for sterke incitamenter for disse kjøretøyene. Forslaget til takst- og rabattsystem omfatter 100 pst. rabatt for varebiler med nullutslipp i takstgruppe 1 og kjøretøyer i takstgruppe 2 med gass som drivstoff.

Statens vegvesen arbeider med hvordan rv. 7 gjennom Hallingdal skal utbedres og finansieres innenfor rammene som er gitt i Nasjonal transportplan 2025-2036. I løpet av den videreførte innkrevingsperioden tar Statens vegvesen sikte på å komme tilbake til berørte kommuner og Buskerud fylkeskommune med et detaljert opplegg for gjennomføring og finansiering av Veipakke Hallingdal.

Fakta og vurderinger

Bakgrunn

Ut fra at det ville ta svært lang tid å utbedre rv. 7 gjennom Hallingdal med den investeringstakten det var lagt opp til i Nasjonal transportplan, tok Regionrådet for Hallingdal initiativ til å sette i gang et arbeid med en veipakke for Hallingdal. Veipakke Hallingdal ble definert til å omfatte strekningen fra Ørgenvika (i Krødsherad kommune) til Gol. Målet var bl.a. å vurdere alternative finansierings- og utbyggingsløsninger for Veipakke Hallingdal og gjøre nødvendige avklaringer fram mot rulleringen av Nasjonal transportplan 2018-2029. Daværende Buskerud fylkeskommune var positiv til initiativet.

I 2020 la Statens vegvesen fram en strategisk utredning om utviklingen av rv. 7 i Hallingdal fra Ørgenvika fram til Gol. Utredningen omfatter en strekning på 73 km. Den strategiske utredningen ble utarbeidet i samarbeid med regionrådet og fylkeskommunen (først Buskerud og deretter Viken). På bakgrunn av den strategiske utredningen ble det høsten 2021 fattet lokalpolitiske vedtak om prinsipiell tilslutning til at utbygging av rv. 7 på strekningen Ørgenvika – Gol kan delfinansieres med bompenger. Vedtaket ble fattet i Viken fylkesting, Krødsherad kommunestyre og kommunestyret i alle kommunene som inngår i Hallingdalsregionen (Flå, Nesbyen, Gol, Ål, Hol og Hemsedal). Både i Nasjonal transportplan 2022-2033 og Nasjonal transportplan 2025-2036 er det lagt opp til utbedringsstrekning(er) med statlige midler på rv. 7 i Hallingdal. Så langt er det ikke gjennomført fysiske arbeider.

I den strategiske utredningen fra 2020 var det forutsatt en større andel statlige midler enn det vi i dag kan legge til grunn, og strekningen må bygges ut i tråd med de nye føringene om at man skal ta vare på det man har, utbedre der man kan og bygge nytt der man må. Dette skal gi en mer kostnadseffektiv utbedring av strekningen til en høyere standard med bedre framkommelighet og økt trafikksikkerhet. I den siste tiden har det vært flere møter om Veipakke Hallingdal mellom Statens vegvesen, regionrådets samferdselsutvalg og fylkeskommunen.

Forholdet til overordnede prinsipper for bompengeprosjekter

Alle bompengeprosjekter på offentlig vei må godkjennes av Stortinget. Som ledd i saksforberedelsen er det nødvendig med lokalpolitisk tilslutning, dvs. positive vedtak i berørte kommuner og fylkeskommunen.

Et av hovedprinsippene ved bompengefinansiering er nytteprinsippet. Dette innebærer at de som betaler bompenger, skal få nytte av utbyggingen. Samtidig skal de som får nytte, betale bompenger. Trafikkanalysene viser at en stor andel av trafikken som passerer i bomstasjonen ved Brekkebygda mellom Sokna og Ørgenvika fortsetter videre oppover mot Flå og Nesbyen, og trafikantene vil dermed få nytte av tiltakene som den videreførte innkrevingen finansierer. For å ivareta nytteprinsippet skulle ideelt sett trafikken som benytter fv. 280 fra Ørgenvika også vært med å betale ved en parallell- og forhåndsinnkreving. Dette er noe som må vurderes nærmere og ivaretas i bompengeløsningen for en framtidig veipakke Hallingdal. Ved strekningsvise prosjekter blir det vanligvis tatt opp bompengelån der fylkeskommunen må garantere for lånet. I denne saken blir det ikke bompengelån og følgelig heller ikke aktuelt med fylkeskommunal garanti.

I Meld. St. 14 (2023-2024) Nasjonal transportplan 2025-2036 (side 237) er det vist til at betalingen av bompenger ved strekningsvise prosjekter som hovedregel skjer ved etterskuddsinnkreving, dvs. etter at utbyggingen er ferdigstilt og åpnet for trafikk. For å få mer effektiv ressursutnyttelse legger regjeringen til rette for at mindre utbyggings- og utbedringstiltak kan skje i en evt. kombinasjon av forskudds-, parallell og etterskuddsinnkreving dersom dette framstår som hensiktsmessig. Dette innebærer innkreving før, under og etter at utbygging/utbedring er ferdigstilt. Videre står det at løsningene må være i tråd med nytteprinsippet, gi lavest mulig innkrevingskostnader og bygge på lokalt ønske og tilslutning. Dersom det er lokalpolitisk ønske om det, kan det være aktuelt å starte opp et pilotprosjekt. I NTP 2025-2036 er strekningen på rv. 7 fra Ørgenvika til Flå pekt ut som utbedringsstrekning. Det samme er strekningen Svenkerud – Bu. Utbyggingen av porteføljeprosjektet rv. 7 Ørgenvika – Kittilsvik kan sammen med utbedringstiltak på strekningen Kittilsvik – Gol utgjøre en veipakke Hallingdal som bygges og utbedres med både forhånds-, parallell- og etterskuddsinnkreving. Vedtak om forlenget innkreving i dagens bomstasjon mellom Sokna og Ørgenvika vil være forhånds- og parallellinnkreving til prosjekter på strekningen mellom Ørgenvika og Gol, og det vil være i tråd med prinsippene som er beskrevet for et pilotprosjekt ovenfor.

Konsekvenser

Når saken er vedtatt av Stortinget, vil det bli innkreving av bompenger i dagens bomstasjon i Ringerike kommune i ytterligere om lag fire år fram til juni 2029.

I tråd med Nasjonal transportplan 2025-2036 skal det i større grad enn tidligere satses på utbedring av eksisterende riksveier framfor nybygging. Dette vil føre til at flere strekninger kan utbedres og samtidig et mindre arealinngrep.

En videreføring av innkrevingen i dagens bomstasjon til juni 2029 kan gi raskere utbygging og utbedring av rv. 7 og dermed mulighet for en trafikkssikker vei tidligere. Det kan også gi lavere finansieringskostnader for bompengeselskapet ifm. finansiering av fremtidig Veipakke Hallingdal, da det reduserer behovet for å ta opp bompengelån.

Saken får ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for kommunene.

Kommunedirektørens vurdering:

Regionrådet har i flere år arbeidet med en veipakke for Hallingdal som omfatter strekningen fra Ørgenvika til Gol. Både i Nasjonal transportplan 2022-2033 og Nasjonal transportplan 2025-2036 er det lagt opp til en utbedringsstrekning med statlige midler på rv. 7 i Hallingdal. Så langt er det ikke gjennomført fysiske arbeider. Opplegget som nå foreslås vurderes å være i tråd med det som står i stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan 2025-2036 om mer fleksibel gjennomføring av mindre utbyggings- og utbedringstiltak. Kommunedirektøren mener at opplegget vil være en god start på Veipakke Hallingdal. Kommunedirektøren legger til grunn at videre opplegg for finansiering og gjennomføring av Veipakke Hallingdal inkl. strekningen Ørgenvika – Kittilsvik legges fram til lokalpolitisk behandling og behandling i Stortinget så snart som mulig og i god tid før utløpet av videreføringen på om lag fire år.